

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 1

The Strategic Leadership of the School Administration. Under the Yasothon
Primary Educational Service Area Office 1

วรเชษฐ์ แถวนาชุม¹, สุรางคนา มัณยานนท์² และนวรรตน์วดี ชินอัครวัฒน์³

Worachet Thaewnachum¹, Surangkana Manyanont² and
Nawaratwadee Chinakarawat³

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยราชธานี

^{1,2,3}Ratchathani University, Thailand

E-mail: ¹berm7013@hotmail.com, ²Surangkana.manyanon@gmail.com, ³nawaratwadeechin39@gmail.com

Received February 3, 2021; Revised July 25, 2021; Accepted August 3, 2021

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 1 ประกอบด้วย 4 อำเภอ คือ อำเภอเมืองยโสธร อำเภอคำเขื่อนแก้ว อำเภอมหาชนะชัย และอำเภอค้อวัง ประจำปีการศึกษา 2563 จำนวน 341 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 35 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1.00 มีค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมได้ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง .24 – .75 มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา เท่ากับ .95 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 1 โดยรวมแต่ละด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านส่วนใหญ่พบว่าอยู่ในระดับมาก เรียงอันดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านผู้นำที่มีความคิดความเข้าใจระดับสูง อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านความสามารถในการนำปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ มากำหนดกลยุทธ์ อยู่ในระดับมาก ด้านการมีความคาดหวังและการสร้างโอกาสสำหรับอนาคต อยู่ในระดับมาก ด้านวิธีการคิดเชิงปฏิกิริยา อยู่ในระดับมาก และด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์; ผู้บริหารสถานศึกษา; ครูผู้สอน

Abstract

The purpose of this research was to study the strategic leadership of school administrators under Yasothon Primary Education Service Area Office 1. The sample was a group of 341 teachers from the schools under Yasothon Primary Education Service Area Office 1 consisted of four districts including Mueang Yasothon District, Kham Khuean Kaeo District, Maha Chana Chai District, and Kho Wang District of the academic year 2020. The research instrument was a five-level rating scale questionnaire with 35 questions, by which its Index of item Objective Congruence (IOC) was 1.00, its item discrimination (r) using Pearson's Product Moment Correlation Coefficient between score per item and the total score was .24 – .75, and the reliability of the whole questionnaire using Alpha Coefficient (α - Coefficient) was .95. Statistics used for data analysis were: percentage, mean and standard deviation.

The results found that: The strategic leadership of school administrators under Yasothon Primary Education Service Area Office 1 as a whole was at the high level. When considered by items found that most of them were at the high levels sorting in descending order included: leaders who had a high level of idea and understanding aspect was at the highest level, the ability to use any inputs for strategic determination aspect was at the high level, having an expectation and creating opportunities for the future aspect was at the high level, revolutionary thinking method aspect was at the high level, and vision determination aspect was at the high level respectively.

Knowledge/finding from the research on the strategic leadership of school administrators under Yasothon Primary Education Service Area Office 1 as a whole was at the high level, in which it was because the administrators could determine the direction of the organization and could adopt the strategies to practice effectively as well as supported and encouraged the organization to have learning process in the society that led to systematical development.

Keywords: Strategic leadership; School Administrator; Teachers

บทนำ

การจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 39 กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรงทำให้การบริหารจัดการในด้านต่าง ๆ ทางด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไปในสถานศึกษาจะเกิดประสิทธิผลได้นั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีลักษณะภาวะผู้นำ

สูง เพื่อให้สามารถปรับตัวให้เหมาะสมทันต่อการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคโลกาภิวัตน์และเข้ากับทุกสถานการณ์ได้โดยใช้ความรู้ความสามารถให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารงานการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการสร้างและเตรียมเยาวชนของชาติเพื่อเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 เพื่อนำไปสู่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีความรู้ความสามารถ มีทักษะการเรียนรู้ เช่น การคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์และสร้างนวัตกรรม การสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่น การศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ มีบทบาทโดยตรงต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพเหมาะสมและมีคุณสมบัติสอดคล้องกับความต้องการในการใช้กำลังคนของประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2557)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 1 มีโรงเรียนในการกำกับดูแลติดตามผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งหมด 187 โรงเรียน โดยจำแนกเป็น 4 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมือง 69 โรงเรียน อำเภอคำชะโนด 49 โรงเรียน อำเภอมหาชนะชัย 49 โรงเรียน อำเภอดอวัง 20 โรงเรียน ซึ่งจะต้องขับเคลื่อนการศึกษาไปสู่เป้าหมาย เพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข เพื่อให้สอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัจจุบันที่มีการแข่งขันด้านการศึกษาสูง และยังสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบการศึกษา พ.ศ. 2555 – 2558 โดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางมุ่งกระจายโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมทั้งในเมืองและชนบทบนพื้นฐานที่ว่าประชาชนเข้มแข็งและมีความรู้คือทุน ที่มีพลังในการต่อสู้กับความยากจน โดยจัดการศึกษาที่มีคุณภาพสำหรับเด็ก เยาวชน ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาสทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ทั้งในเมืองและชนบท

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์จึงเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารในการบริหารจัดการจัดการศึกษา เนื่องจากเป็นองค์ประกอบสำคัญที่บ่งชี้ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการจัดการศึกษาในสถานศึกษา ดังนั้นผู้นำในองค์การต้องมีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ สามารถบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน การนำไปปฏิบัติ และการควบคุมหรือการประเมิน สถานศึกษาจะมีประสิทธิผลได้ ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์นั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลาย ๆ อย่าง เช่น เกิดจากปัจจัยที่มีการบริหารที่ดี ความสามารถในการจัดการองค์การ การใช้ทรัพยากรที่หามาได้อย่างคุ้มค่า (พจนนัท จารุเลิศพิศุทธิ์ และสงวน อินทร์รักษ์, 2562) ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เป็นผู้นำที่มีความสามารถในการสร้างสรรค์วิสัยทัศน์ในอนาคตและสานฝันให้เป็นจริง มุ่งสู่ความมีประสิทธิผลขององค์การ รวมทั้งความมีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์นั้นเป็นรูปแบบผู้นำชนิดหนึ่งที่น่าความเจริญก้าวหน้ามาสู่องค์การ เป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล (ศราวุธ ทองอากาศ, สุรีย์มาศ สุขกลี, และ อัมพวัน ประเสริฐภักดี, 2561)

บทความวิจัยนี้นำเสนอ ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 1 ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัยต่อผู้บริหารสถานศึกษาผู้บังคับบัญชาระดับสูงขึ้นไปและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นผู้นำในองค์การต้องมีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ สามารถบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ เป็นผู้นำที่มีความสามารถในการสร้างสรรค์

วิสัยทัศน์ในอนาคตและสานฝันให้เป็นจริง มุ่งสู่ความมีประสิทธิผลขององค์การ รวมทั้งความมีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์นั้นเป็นรูปแบบผู้นำที่จะนำความสำเร็จก้าวหน้ามาสู่องค์กร

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่องภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ผู้วิจัยได้ศึกษา ทฤษฎี แนวคิดของนักการศึกษา นักวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และขอคำแนะนำตามหัวข้อ ดังนี้

1. ความหมายของภาวะผู้นำ หมายถึง ขบวนการใช้พลังซึ่งเป็นอำนาจภายในของตัวผู้นำ เช่น ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ บุคลิกภาพ คุณธรรม ซึ่งเป็นอำนาจจริง ๆ ที่ตนเองมีอยู่ และอำนาจที่บุคคลนั้น ได้รับจากการที่ดำรงตำแหน่งซึ่งเป็นอำนาจการยอมรับจากกลุ่ม แสดงพฤติกรรมให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน และเกิดแรงกระตุ้นภายในกลุ่ม ทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ทางสังคม สามารถเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์และนำไปสู่เป้าหมายขององค์การ

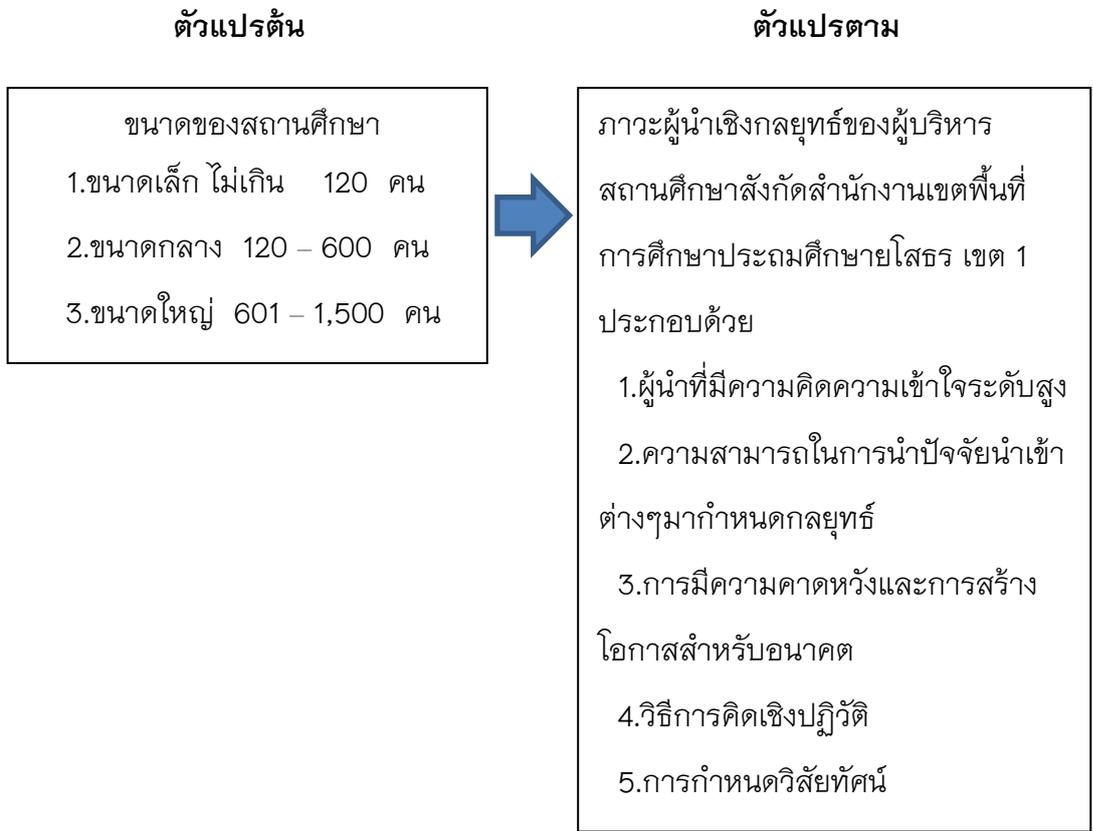
2. ความหมายของกลยุทธ์ หมายถึง แผนหรือแนวทางปฏิบัติที่เป็นแนวทางในการจัดสรรทรัพยากรที่มีอย่างจำกัดภายในองค์การ ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง เพื่อให้ บรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์การ หรืออาจเป็นแผนดำเนินการตามพันธกิจเพื่อให้ ประสพผลสำเร็จ ตามเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ตามที่กำหนด

3. ความหมายของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ หมายถึง การเป็นผู้ที่มีสามารถในการคาดการณ์ วิสัยทัศน์กว้างไกล มีความยืดหยุ่น และสามารถนำวิสัยทัศน์ไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ ซึ่งภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ถือได้ว่าเป็นรูปแบบของผู้นำชนิดหนึ่งที่น่าความสำเร็จก้าวหน้ามาสู่องค์การ ผู้นำขององค์การหลายแห่งที่ประสบความสำเร็จล้วนแต่มีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ สามารถสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล และนำวิสัยทัศน์มาสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นผลสำเร็จ

สรุปผลการทบทวนวรรณกรรม แสดงให้เห็นว่า แนวคิด และทฤษฎีที่ ประเด็นที่สำคัญและมีการกล่าวถึงกันอย่างแพร่หลายทั้งในแวดวงการศึกษา การปกครอง และหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในระดับภาครัฐและเอกชน เป็นสิ่งสำคัญ ที่ทุกคนโดยเฉพาะผู้นำต้องเข้าใจบริบทของนิยามดังกล่าวในวงกว้างขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากความเชื่อและ ความคิดเป็นตัวกำหนดการกระทำ การมีมุมมองที่ถูกต้องจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดและทฤษฎีของนักวิชาการศึกษา และนักการศึกษาได้แก่ ดุบริน (Dubrin, 1998) กิลล์ (Gill, 2006) ร็อบบิ้น และคูลเทอร์ (Robbins and Coulter, 2003) ใน 5 องค์ประกอบ มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดโดยมีรายละเอียดดังนี้

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ พื้นที่วิจัย คือ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1 ประชากร คือ ครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1 จำนวน 1,171 คน (อ้างอิง) กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1 จำนวน 341 คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเทียบกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) และการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน(Proportional Stratified Random Sampling) จากนั้นสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 1 ชนิด ได้แก่ แบบสอบถาม ครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร เขต 1 มี 2 ตอน ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดและทฤษฎีของนักวิชาการศึกษาและนักการศึกษาได้แก่ ดุบริน (Dubrin, 1998) กิลล์ (Gill, 2006) ร็อบบิ้น และคูลเทอร์ (Robbins and Coulter, 2003) ใน 5 องค์ประกอบ มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา ประกอบด้วยตัวแปรที่ศึกษา 1) ผู้นำที่มีความคิดความเข้าใจระดับสูง 2) ความสามารถในการนำปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ มากำหนดกลยุทธ์ 3) การมีความคาดหวังและการสร้าง

โอกาสสำหรับอนาคต 4) วิธีการคิดเชิงปฏิบัติ 5) การกำหนดวิสัยทัศน์ หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ทั้งฉบับ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (ธานินทร์ ศิลป์ จารุ, 2550) ใช้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 นำข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐาน 1) วิเคราะห์ข้อมูล ผู้ตอบแบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์โดยแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) 2) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 3) ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและ วัตถุประสงค์ (IOC) 4) ค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม 5) ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยวิธีหาค่า สัมประสิทธิ์ แอลฟา (α - Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า สรุปสาระสำคัญของผลการวิจัยได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยรวมและรายด้าน

n=341					
ลำดับที่	บทบาทภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์	$\bar{X}$	S.D.	อันดับที่	ระดับ
1.	ด้านผู้นำที่มีความคิดความเข้าใจระดับสูง	4.56	0.51	1	มากที่สุด
2.	ด้านความสามารถในการนำปัจจัยนำเข้า ต่างๆมากำหนดกลยุทธ์	4.34	0.55	2	มาก
3.	ด้านการมีความคาดหวังและการสร้าง โอกาสสำหรับอนาคต	4.12	0.73	3	มาก
4.	ด้านวิธีการคิดเชิงปฏิบัติ	3.95	0.91	4	มาก
5.	ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์	3.61	0.51	5	มาก
รวม		4.12	0.37		มาก

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต 1 แสดงให้เห็นว่าภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ โดยรวมแต่ละด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.12) เมื่อ พิจารณาเป็นรายด้านส่วนใหญ่พบว่าอยู่ในระดับมาก เรียงอันดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านผู้นำที่มี ความคิดความเข้าใจระดับสูง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.56) ด้านความสามารถในการนำปัจจัยนำเข้า ต่าง ๆ มากำหนดกลยุทธ์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.34) ด้านการมีความคาดหวังและการสร้างโอกาส

สำหรับอนาคต อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.12$) ด้านวิธีการคิดเชิงปฏิวัติ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}= 3.95$) และด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}= 3.61$) ตามลำดับ

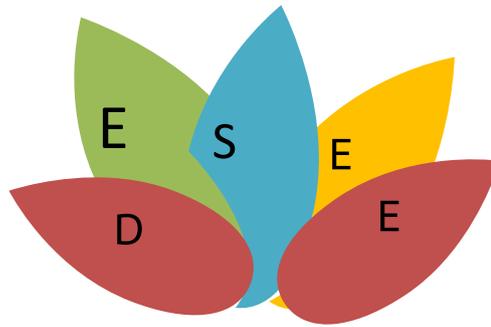
อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากทั้งนี้ เป็นเพราะว่าผู้บริหารสามารถกำหนดทิศทาง ขององค์การ และสามารถนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีคุณภาพ ตลอดจนมีการส่งเสริมสนับสนุนองค์การให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ในสังคมให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นระบบอย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ ผู้บริหารสถานศึกษามีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการทำงานของตนให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไปเป็นผลมาจากการปฏิรูปการศึกษา สภาพสังคม เศรษฐกิจและการเมืองที่มีการแข่งขันในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อให้ทัดเทียมกับนานาชาติ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องอาศัยความเป็นผู้นำที่เข้มแข็ง จึงจะสามารถสร้างความมั่นใจ ความมั่นคงให้กับคนในสถานศึกษาและก่อให้เกิดการยอมรับในการทำงาน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีบทบาทในการปฏิบัติงานให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ต้องการ หรือทำงานให้ได้ผลมากกว่าความคาดหวังที่กำหนดไว้ให้ สามารถวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา มีความรู้และความเข้าใจในสิ่งที่ต้องการ ประเมินอย่างชัดเจน (พจนันท์ จารุเลิศพิศุทธิ และ สงวน อินทร์รักษ์, 2562) ผู้บริหารสถานศึกษามีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของตนเองให้รู้รอบด้าน สามารถบริหารสถานศึกษาให้ได้ตามมาตรฐานที่ตั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างความเชื่อมั่นต่อผู้ปกครองที่ส่งบุตรหลานมาศึกษา (ศราวฑู ทองอากาศ, สุรีย์มาศ สุขกลี และ อัมพวัน ประเสริฐภักดิ์, 2561) สามารถบริหารโดยการใช้วิสัยทัศน์ การมีความคิดสร้างสรรค์ การทำงานเป็นทีม ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว (สุรศักดิ์ ปักการะโถ, สุรีย์มาศ สุขกลี และอัมพวัน ประเสริฐภักดิ์, 2561)

ดังนั้นบทบาทภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ได้แก่ ด้านผู้นำที่มีความคิดความเข้าใจในระดับสูง ด้านความสามารถในการนำปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ มากำหนดกลยุทธ์ ด้านการมีความคาดหวังและการสร้างโอกาสสำหรับอนาคต ด้านวิธีการคิดเชิงปฏิวัติ และ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ จึงเป็นกลยุทธ์สำคัญที่ส่งผลต่อการบริหารของศึกษา เพื่อการเป็นสถานศึกษาที่มีคุณภาพต่อไป

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการวิจัยศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ได้ทำให้เกิดองค์ความรู้ ตามแนวความคิดของอิทท์ ไฮร์แลนด์ และฮอสคิสสัน (Ireland and Hoskisson, 2007) และได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติของความเป็นผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่มีประสิทธิผลไว้ 5 ประการ ด้วยหลักการ D-E-S-E-E Model ดังแผนภาพ

แผนภาพแนวทางการปฏิบัติของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่มีประสิทธิผล

จากแผนภาพ ได้สรุปแนวทางการปฏิบัติของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่มีประสิทธิผล อธิบาย ดังนี้

D – Determining strategic direction: การกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ คือ มีความสามารถในการกำหนดวิสัยทัศน์ และสามารถถ่ายทอดวิสัยทัศน์ตลอดจนจูงใจกระตุ้นผู้ร่วมงานให้ปฏิบัติตามได้อย่างสม่ำเสมอ สามารถวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกเพื่อกำหนดแผนกลยุทธ์ให้ สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง

E – Effectively managing the firm’s resource portfolio: การบริหารทรัพยากรในองค์การ มีความสามารถใช้กลยุทธ์ในการบริหารทรัพยากรในองค์การ ทั้งด้านงบประมาณและด้านทรัพยากรบุคคล เพื่อให้ทรัพยากรเหล่านั้นเกิดประโยชน์สูงสุด มีความคุ้มค่า คุ่มทุน เพื่อเกิดความได้เปรียบทางการแข่งขัน ผู้รับบริการได้รับบริการที่มีคุณภาพ

S – Sustaining an effective organizational culture: สนับสนุนวัฒนธรรมองค์การที่มีประสิทธิผล มีความสามารถในการกำหนด เปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมองค์การและค่านิยมให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมภายนอก สามารถเลือกวัฒนธรรมองค์การที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงาน และเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการทำงานของสมาชิก

E – Emphasizing ethical practices: มุ่งเน้นการปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม เป็นผู้นำที่มี คุณธรรม จริยธรรม มีความซื่อสัตย์ สุจริต เป็นที่น่าไว้วางใจ มีการตัดสินใจโดยคำนึงถึงประโยชน์ ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว

E – Establishing balanced organizational controls: การจัดตั้งควบคุมองค์การให้สมดุล มีการจัดการบริหารงานดูแลในกระบวนการทำงานให้ได้มาตรฐาน คุณภาพการบริการ ผู้รับบริการ พึงพอใจในบริการที่ได้รับและผู้ให้บริการมีความสุขและเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

สรุป

จากการวิจัยศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 1 ได้ทำให้เกิดองค์ความรู้และได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติของ

ความเป็นผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่มีประสิทธิผลไว้ 5 ประการ ได้แก่ การกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ การบริหารทรัพยากรในองค์กร การสนับสนุนวัฒนธรรมองค์กรที่มีประสิทธิผล มุ่งเน้นการปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม และการจัดตั้งควบคุมองค์กรให้สมดุล

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

จากการศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษายโสธร เขต 1 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ได้แก่ บทบาทภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 1 ทั้ง 5 ด้าน ผลการวิจัยพบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงตามลำดับของแต่ละด้านพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ด้านผู้นำที่มีความคิดความเข้าใจสูงอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านความสามารถในการนำปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ มากำหนดกลยุทธ์ อยู่ในระดับมาก ด้านการมีความคาดหวังและการสร้างโอกาสสำหรับอนาคต อยู่ในระดับมาก ด้านวิธีการคิดเชิงปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก และด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ อยู่ในระดับมาก ดังนั้นสรุปได้ว่า ครูผู้สอนมีความเห็นว่าอยากให้ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องเป็นผู้ที่มีความคิดความเข้าใจสูง เพื่อผลประโยชน์ในการพัฒนาให้การศึกษา และการเรียนการสอน ให้เกิดประสิทธิภาพยิ่ง ๆ ขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 1
2. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 1
3. ควรศึกษาเกี่ยวกับการใช้นวัตกรรมที่ใช้ประกอบการจัดการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอนที่ครูผู้สอนได้เตรียมจัดทำมาเพื่อการศึกษา และมีการพัฒนาปรับปรุงให้ดีขึ้น และพัฒนาให้สามารถนำไปใช้ได้ทุกคนทั้งผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครอง สามารถนำไปใช้ร่วมกันได้ทุกโรงเรียน

เอกสารอ้างอิง

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2550). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS*. กรุงเทพฯ: วี อินเทอร์เน็ต
บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

- พจนันท์ จารุเลิศพิศุทธิ์ และ สงวน อินทร์รักษ์. (2562). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม. *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 10(2), 258–269.
- ศราวุธ ทองอากาศ, สุรีย์มาศ สุขกลี และ อัมพวัน ประเสริฐภักดี. (2561). การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด. *วารสารวิจัยรำไพพรรณี*, 12(1), 112–117.
- สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา. (2555). *จะปฏิรูปการศึกษาให้เกิดผลจริงได้อย่างไร: รายงานเรื่องสภาวะการศึกษาไทย ปี 2552–2553*. กรุงเทพฯ: จี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.
- สุรศักดิ์ ปักกระโถ, สุรีย์มาศ สุขกลี และ อัมพวัน ประเสริฐภักดี. (2561). การศึกษาบทบาทภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17. *วารสารวิจัยรำไพพรรณี*, 12(1), 118–124.
- Ireland, H, & Hoskisson, R. E. (2007). *Strategic Management*. New York: Thomson.
- Johnson, G., and K. Scholes. (2003). *Strategic Management in Practice from Exploring Corporate Strategy*. London: Prentice–Hall.
- Krejcie, R.V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activity. *Journal for Education and Psychological Management*, 30(3), 608–609.
- Robbin, S.P. & Coulter, M. (2003). *Management* (6th ed). New Jersey: Prentice Hall.